

ряд вимог та передбачено низку механізмів та принципів організації її діяльності, які сприяють максимально повному та належному забезпеченню прав і свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел:

1. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права. Історія політ. і правових вчень» / А.М. Колодій. – К., 1998. – 391 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
3. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Крапивін Є.О. – К.: Асоціація УМДПІЛ, 2016. – 408 с.
4. Грохольський В.Л. Проблеми конституційного принципу верховенства права та практика його реалізації // Одеський вісник інституту внутрішніх справ. – 1999. – № 1. – С. 36–43.
5. Плішкін В.М. Теорія управління ОВС: Підручник / За ред. к.ю.н. Ю.Ф. Кравченка. – К.: НАВСУ, 1999. – 702 с.

УДК 342.51

ВОЛКОВ В.А.

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
З ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ**

У статті автором досліджуються зміст, ознаки, переваги та недоліки організаційних структур органів державної влади, підприємств, установ, організацій. На підставі аналізу повноважень та особливостей побудови Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, визначений тип її організаційної структури та його особливості.

Ключові слова: орган виконавчої влади, організаційна структура, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

В статье автором исследуются содержание, признаки, преимущества и недостатки организационных структур органов государственной власти, предприятий, учреждений, организаций. На основании анализа полномочий и особенностей построения Государственной службы Украины по лекарственным средствам и контролю наркотиков, определен тип ее организационной структуры и его особенности.

Ключевые слова: орган исполнительной власти, организационная структура, Государственная служба Украины по лекарственным средствам и контролю наркотиков.

In this article the author examines the content, features, advantages and disadvantages of the organizational structures of public authorities, enterprises, institutions and organizations. Based on the analysis of power and features of the construction of the State Service of Ukraine on drugs and drug control, defined the type of its organizational structure and its features.

Key words: executive authority, organizational structure, State Service of Ukraine on drugs and drug control.

Вступ. Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками утворено шляхом реорганізації та злиття Державної служби з лікарських засобів та Державної служби з контролю за наркотиками. Отже, новостворений орган повинен мати оновлену структуру, що відповідає його цілям, завданням та функціям.

© ВОЛКОВ В.А. – аспірант (Харківський національний університет внутрішніх справ)

Враховуючи вищезазначене, наукове опрацювання особливостей організації та структури Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками набуває відповідної актуальності та доцільності.

Питанням побудови організаційних структур державних органів, підприємств, організацій присвячувалися праці вчених у галузі державного управління, адміністративного права, економічної діяльності, менеджменту. Серед них можна виділити здобутки Ю.П. Битяка, В.В. Величка, Г.Я. Гольдштейна, В.Я. Малиновського, А.Ф. Мельник, В.М. Плішкіна [1–6]. Натомість, вказані роботи не торкаються дослідження організаційних структур окремих органів держави, що надає нашій роботі відповідної наукової новизни.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних видів організаційних структур державних органів та визначення організаційної структури Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками відповідно до аналізованої типології.

Результати дослідження. Організаційна структура державного органу (від лат. “structura” – «будова, розташування, порядок») – це сукупність структурних елементів (підрозділів, посадових осіб та ін.) та взаємозв'язок цих структурних елементів. Здебільшого прийнято вирізняти вертикальні та горизонтальні зв'язки елементів структури органа державної влади [4, с. 245].

Ми погоджуємося із думкою О.А. Цуруль, що структура державного органа залежить від місця органу в організаційній структурі державного управління, обсягу і змісту його компетенції і, відповідно, ролі в управлінні суспільними процесами. Необхідно враховувати, що між структурами різних державних органів існує організаційна взаємозалежність. Зміст структури конкретного державного органа можна зрозуміти лише через розкриття його зв'язків зі структурою об'єктів, якими він управляє, та інших державних органів. Структура державного органа має також створити умови для раціональної організації та ефективного керівництва діяльністю його особистого апарату [7].

Аналіз наукової літератури дає змогу дійти висновку, що залежно від типів зв'язків між елементами розрізняють три найбільш розповсюджених структури державних органів: лінійну, функціональну та лінійно-функціональну.

Лінійна структура. За такої структури на різних рівнях органа створюються окремі підрозділи і ланки кожного рівня перебувають у безпосередній лінійній підлеглості щодо підрозділів наступного, більш високого рівня. Тобто сутність лінійного процесу управління у тому, що кожен підрозділ очолює один керівник, який здійснює безпосереднє управління ним, а всі працівники цього підрозділу безпосередньо підпорядковуються тільки йому.

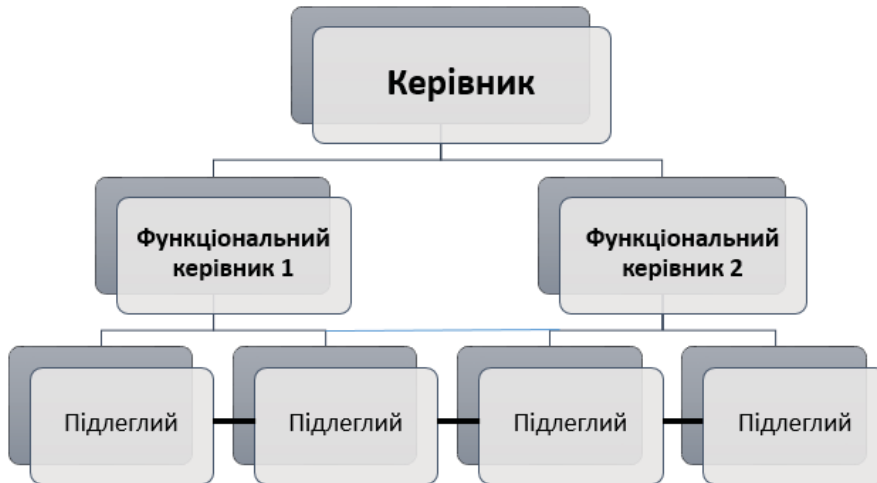

Мал. 1. Лінійна організаційна структура державного органа

Підлеглі виконують розпорядження лише свого безпосереднього керівника, а вищий керівник не має права віддавати розпорядження працівникам без їх безпосереднього начальника. Такий принцип управління називається принципом єдиноначальності. Лінійна структура дуже добре працює за виконання нескладних простих операцій, натомість, вона погано пристосовується до змін усередині організації, а керівник має бути компетентним з усіх питань діяльності підрозділу, що іноді буває складно [4, с. 245–246; 5, с. 199; 6, с. 177–179; 8; 9].

Функціональна структура будується на основі напрямів діяльності відповідного органа: один підрозділ виконує одну функцію. Наприклад, у кожному органі є підрозділи, що відповідають за ка-

дрове, матеріально-технічне, юридичне забезпечення. Відзначимо, що для підлеглих виконання вказівок функціонального підрозділу (керівника) в межах його компетенції є обов'язковим. У такому разі функціональна структура не виключає лінійності, але звужує такий порядок, оскільки функціональні керівники можуть віддавати вказівки усім ланкам низової системи.

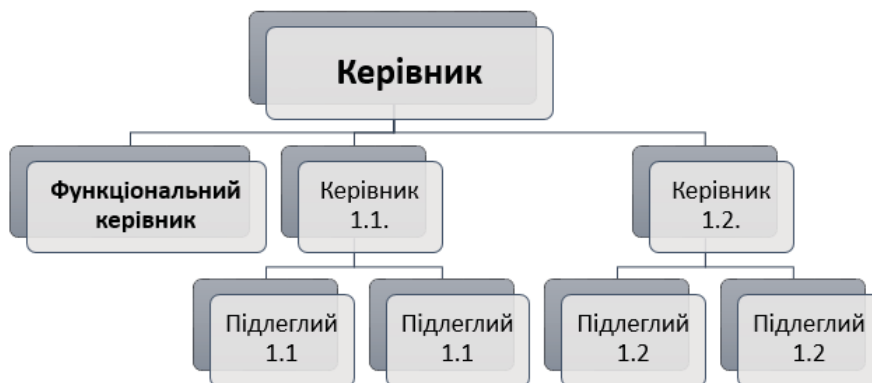

Мал. 2. Функціональна організаційна структура державного органа

Зважаючи на вищезазначене, до найбільш істотного недоліку цього типу організаційної структури ми можемо віднести появу в кожного із підлеглих кількох безпосередніх керівників за функціональним поділом останніх. Натомість, функціональна структура дає змогу зосередити у відповідному підрозділі висококваліфікованих фахівців із відповідного напрямку діяльності органу (підприємства) [4, с. 247; 5, с. 200; 8; 9; 10].

Лінійна та функціональна структури органів держави та інших організацій практично не зустрічаються «у чистому вигляді». Натомість, популярним є змішаний варіант таких структур, що має назву лінійно-функціонального. Варто зауважити: чим більший державний орган, тим вищою є потреба в координації функціональних служб. Крім того, самі служби у своїй внутрішній структурі вимагають чіткого лінійного підпорядкування, що приводить нас до цього типу структури організації.

За лінійно-функціональної структури функціональні підрозділи покликані надавати допомогу та здійснювати методичне керівництво діяльністю лінійних підрозділів, хоча формально владно-розпорядницьких повноважень щодо них не мають. Тобто лінійним керівникам у виконанні певних завдань може допомагати спеціальний (спеціальні) функціональний підрозділ, також за цього типу управління можуть створюватися відповідні колегії, робочі групи, в яких лінійні керівники разом із функціональними керівниками погоджують свої дії і рішення [4, с. 249–250; 5, с. 201; 6, с. 177–179; 8].

Мал. 3. Лінійно -функціональна організаційна структура державного органа

Далі перейдемо до аналізу організаційної структури Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками. Відповідно до Положення про цей орган, вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я. У самому тексті Положення відсутня норма, де визначається організаційна структура цього органа. Натомість, воно містить вказівку, що структуру апарату Держліксслужби затверджує Голова Держліксслужби за погодженням із Міністром охорони здоров'я.

Крім того, повноваженнями Голови Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками є:

- організація і контроль за виконанням апаратом Держліксслужби та її територіальних органів Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів міністерств та доручень Міністра охорони здоров'я;

- призначення на посаду та звільнення з посади за погодженням із Міністром охорони здоров'я керівників і заступників керівників самостійних структурних підрозділів апарату Держліксслужби, присвоєння їм в установленому порядку рангів державних службовців;

- утворення в межах граничної чисельності державних службовців та працівників Держліксслужби і коштів, передбачених на утримання Держліксслужби, ліквідація, реорганізація за погодженням із Кабінетом Міністрів України та Міністром охорони здоров'я територіальних органів як структурних підрозділів апарату Служби [11].

З наведеного слідує те, що в структурі Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками створюється центральний апарат, а також існують відповідні територіальні підрозділи.

Перелік територіальних підрозділів визначений Постановою Кабінету міністрів України від 01.06.2016 р. № 355 «Про утворення територіальних органів Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками». Згідно з цим документом, територіальні органи, які утворені відповідно до адміністративно-територіального поділу країни на області, є правонаступниками територіальних органів Державної служби з лікарських засобів, що припиняються. Територіальні органи Державної служби з лікарських засобів та Державної служби з контролю за наркотиками продовжують виконувати свої повноваження до передачі в установленому порядку таких повноважень територіальним органам Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками [12].

Варто відзначити, що на сьогодні становлення структури Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками триває, але ми вже можемо отримати деяку інформацію про її зміст з офіційних джерел цієї служби. Так, до структури Центрального апарату входять:

- 1) Департамент організації державного контролю за якістю лікарських засобів:

- відділ організації нагляду за безпекою використання лікарських засобів;

- відділ організації запобігання обігу неякісних, фальсифікованих та незареєстрованих лікарських засобів;

- відділ державного контролю при ввезенні на митну територію України;

- відділ лабораторного контролю якості лікарських засобів.

- 2) Департамент державного регулювання та контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу:

- відділ ліцензування діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

- квотно-балансовий та дозвільний відділ;

- відділ контролю за дотриманням ліцензійних умов та моніторингу сфери обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

- відділ забезпечення протидії у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

- відділ звітності та виконання міжнародних зобов'язань у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

- 3) Управління ліцензування виробництва, імпорту лікарських засобів, контролю за дотриманням ліцензійних умов та сертифікації:

- відділ сертифікації виробництва;

- відділ ліцензування виробництва, імпорту лікарських засобів та контролю за дотриманням ліцензійних умов.

- 4) Управління державного регулювання оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами:

- відділ контролю дотримання ліцензійних умов з оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами та належної практики дистрибуції;

- відділ ліцензування господарської діяльності з оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами;

- сектор методології ліцензування.

- 5) Юридичний відділ:

– сектор правового забезпечення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

- 6) Відділ державного ринкового нагляду.
- 7) Відділ бухгалтерського обліку та планування.
- 8) Відділ комунікацій.
- 9) Відділ з управління персоналом.
- 10) Адміністративний відділ.
- 11) Головний спеціаліст із питань запобігання та виявлення корупції [13].

Територіальні підрозділи Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками також ще не повністю оновили власну структуру, натомість, на прикладі Харківської області ми можемо вже оцінити майбутню побудову цих органів в оновленому форматі. Так, цей територіальний підрозділ складається з:

- 1) керівництва;
- 2) відділу державного контролю у сфері обігу лікарських засобів, медичної продукції та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- 3) сектора інформаційно-аналітичного забезпечення та документообігу;
- 4) головного спеціаліста-юрисконсульта;
- 5) головного спеціаліста з питань персоналу;
- 6) сектора бухгалтерського обліку та економіки;
- 7) лабораторії з контролю за якістю лікарських засобів та медичної продукції [14].

Окрім зазначеного, додамо, що у підпорядкуванні Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками також знаходяться:

- 1) ДП «Державний науковий центр лікарських засобів і медичної продукції»;
- 2) ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів»;
- 3) ДП «Український фармацевтичний інститут якості»;
- 4) ДП «Центральна лабораторія з аналізу якості лікарських засобів і медичної продукції» [15].

Зазначені підрозділи знаходяться у сфері оперативного управління служби, натомість, по суті, вони є самостійними суб'єктами реалізації державної політики у сфері обігу лікарських засобів.

Висновки. У підсумку нашого дослідження можна зробити наступні узагальнення:

1. Організаційну структуру будь-якого державного органа (установи, організації) в узагальненому вигляді можна визначити як сукупність його структурних елементів та зв'язків між ними. Найбільш поширеними типами організаційних структур є лінійна, функціональна та змішана (лінійно-функціональна).

2. Організаційну структуру Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками можна визначити як зумовлену її цілями, завданнями, функціями, сукупністю внутрішніх та зовнішніх структурних елементів та зв'язків між ними, яка забезпечує оптимальний рівень здійснення повсякденного державного управління, розподіл повноважень та контроль за прийняттям рішень у сферах контролю за якістю та безпекою лікарських засобів, медичної техніки і виробів медичного призначення, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу.

3. За територіальним принципом у структурі Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками можна виділити підрозділи, компетенція яких поширюється на всю територію держави (центральний апарат) та територіальні підрозділи (відповідні обласні управління). За принципом стійкості управлінських зв'язків виділяють підрозділи «прямого управління» (територіальні підрозділи, центральний апарат) та «опосередкованого управління» (підвідомчі прибуткові організації).

У зазначених структурних зв'язках зовнішніх елементів Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками можна відстежити принцип лінійності (центральний апарат служби – територіальні підрозділи), та функціональний принцип (сформовані підвідомчі прибуткові організації за окремими напрямками діяльності служби).

4. За типами внутрішніх зв'язків та внутрішнього підпорядкування структуру центрального апарату Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками, його територіальних підрозділів та підпорядкованих організацій можна визнати такою, що побудована за лінійно-функціональним типом організаційної структури.

Усередині окремих структурних підрозділів дотримані лінійні зв'язки з прямим підпорядкуванням підлеглими підрозділами вищому керівникові, водночас побудова окремих більшості підрозділів здійснена відповідно до напрямів роботи окремого органа. Наприклад, у структурі Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Харківській області створені такі функціональні підрозділи – сектор інформаційно-аналітичного забезпечення, сектор бухгалтерського обліку та економіки, лабораторія з контролю за якістю лікарських засобів та медичної продукції тощо.

5. На жаль, невирішеним залишається питання уніфікації структури підрозділів центрального апарату та відокремлених територіальних підрозділів Державної служби з лікарських засобів та

контролю за наркотиками. Вважаємо, що такий недолік потрібно усунути шляхом видання відповідних підвідомчих нормативно-правових актів, які чітко визначають структуру зазначених структурних елементів та їх організаційні зв'язки.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право : підручник / [Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богущий та ін.]; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
2. Величко В.В Економіка підприємства: конспект лекцій. – Харків: ХНАМГ, 2004. – 114 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/32066>.
3. Гольдштейн Г.Я. Основы менеджмента / Г.Я. Гольдштейн. – 2-е изд., перераб. и доп. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2003. – 230 с.
4. Мельник А.Ф. Державне управління: Навчальний посібник / [А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко]; за ред. А.Ф. Мельник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 343 с.
5. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник / В.Я. Малиновський. – Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.
6. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / В.М. Плішкін; за ред. канд. юрид. наук Ю.Ф. Кравченка. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.
7. Цуруль О. А. Менеджмент у державних організаціях: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 142 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mmllib.net/knigi/menedzhment/kniga-42>
8. Організація готельного обслуговування: підручник / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. – К., 2011. – 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/16520205/turizm/tipi_organizatsiynih_struktur_upravlinnya
9. Короткий курс лекцій з дисципліни «Менеджмент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://goo.gl/eNU6G7>
10. Федулова Л.І. Менеджмент організацій : Підручник / [Л.І. Федулова, І.В. Сокирник, В.В. Стадник, М.А. Йохна, О.С. Новиков, Є.Г. Рясних]; за ред. Л.І. Федулової. – К. Либідь, 2004. – 448 с.
11. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 647. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF>.
12. Про утворення територіальних органів Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 р. № 355 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/355-2016-%D0%BF>.
13. Структура та функції Центрального апарату Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.diklz.gov.ua/control/main/uk/publish/article/603155>.
14. Структура та функції Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://region.diklz.gov.ua/control/kha/uk/publish/article/187190>.
15. Підвідомчі організації Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.diklz.gov.ua>.